

TARİH BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN ALAN GEZİLERİ ve MÜZE ZİYARETLERİNE ve MÜZEDE YAPILAN ETKİNLİKLERE YÖNELİK GÖRÜŞLERİ¹

Ayşegül Nihan EROL ŞAHİN *

Cemil Cahit YEŞİLBURSA **

Öz: Bu çalışmanın amacı tarih bölümü öğrencilerinin alan gezileri ve müze ziyaretleri ile müzede yapılan etkinliklere yönelik görüşlerini incelemektir. Müzeler doğal, tarihi, sanatsal, bilimsel değerlerle ilgili nesnelere saklanıp korunduğu, incelendiği ve sergilendiği kurumlardır. Müzeler, tarihi yerler ve tarihi yapılar tarih öğrenmede ve öğretmede vazgeçilmez kaynaklardır. Bu yerler her türlü eğitim kademesinde öğrenme ve öğretme amacıyla kullanılabilirler. Nitel araştırma yöntemi temelinde fenomenoloji modeline göre desenlenen araştırmanın çalışma grubunu 2016-2017 eğitim öğretim yılında Ankara’da bir devlet üniversitesinin Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümünde okuyan 20 öğrenci oluşturmaktadır. Katılımcıların görüşlerini ortaya koymak için Ankara Kalesi ve çevresinde alan gezisi ve Çengelhan Müzesi ziyareti gerçekleştirilmiştir. Veriler yarı yapılandırılmış görüş formu ile toplanmıştır. Verilerin analizinde fenomenolojik analiz kullanılmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre, katılımcılar müzede yapılan etkinliklerin kalıcı öğrenme sağladığını, iş birliğini geliştirdiğini, bakış açılarını geliştirdiğini ve etkinlikleri faydalı bulduklarını ifade etmişlerdir. Katılımcılar, müzede yapılan etkinliklere yönelik duygularını ise, eğlenceli, heyecanlı, güzel, sıra dışı, ilginç ve şaşkınlık verici şeklinde belirtmişlerdir. Katılımcılar müzelerin; görsellik, zenginlik, bilinç oluşturma ve toplumsal katkı bakımından önemli olduğunu vurgulayarak müze eğitiminin, eğitim-öğretim ve kişisel gelişim açısından önemli olduğunu belirtmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: : Müze Ziyareti, Alan Gezisi, Tarih Bölümü Öğrencileri, Etkinlik

HISTORY DEPARTMENT STUDENTS’ VIEWS on FIELD TRIPS, MUSEUM VISITS and MUSEUM ACTIVITIES

¹ Bu çalışma 10-12 Mayıs 2018 tarihleri arasında İstanbul’da gerçekleştirilen Uluslararası Tarih Eğitimi Sempozyumu’nda sunulan bildirinin gözden geçirilmiş ve genişletilmiş halidir.

* Öğrt. Gör. Dr., Gazi Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Bölümü, nihanerol@gazi.edu.tr

**Doç. Dr., Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilgiler Eğitimi Bölümü, ccyesilbursa@gmail.com

Abstract: The purpose of this study is to explore the views of the history department students on field trips and museums visits with activities that applied in the museum. The museums are institutions where natural, historical, artistic, scientific values related objects are kept, preserved, examined and exhibited. Museums, historic places and historical buildings are indispensable sources for learning and teaching history. These places can be used for learning and teaching purposes at all stages of education. In the study, the phenomenology method was used. The convenience sampling method was used for the study group. Twenty students studying in the history department of the faculty of arts took place in the study group. A trip to a historic site and a visit to a museum were held to reveal the views of the participants. Opinion form was used to collect data. There are four open-ended questions in the opinion form. Phenomenological analysis was used in the analysis of the data. The results show that participants expressed that the activities held in the museum provided permanent learning, developed cooperation, and that they found the perspective to be beneficial and useful. Participants expressed their feelings about the events held in the museum as fun, exciting, beautiful, unusual, interesting and surprising. Participant's views about museums; museums provide visual richness, awareness, and social contribution. They pointed out that museum education is important as teaching and learning and personal development.

Keywords: Museum Visits, Field Trips, History Department Students, Activities

Extended Summary

Purpose

The purpose of this study is to explore the views of the history department students on field trips and museums visits with activities that applied in the museum. The museums are institutions where natural, historical, artistic, scientific values related objects are kept, preserved, examined and exhibited. Museums, historic places and historical buildings are indispensable sources for learning and teaching history. These places can be used for learning and teaching purposes at all stages of education.

Method

The phenomenology method was used for the study group. Twenty students studying in the history department of the faculty of arts took place in the study group. A trip to a historic site and a visit to a museum were held to reveal the views of the participants. Field trips are planned daily. In the first part of the field trip, Ankara Castle was visited and then the place for lunch and rest was given. In the second stage of the trip, the Rahmi Koç museum, which is located near Ankara Castle, was visited. During the visit to the museum, 5 different activities

were organized. For some of these events, the Museum's training package was used. After the end of the activities, the students wrote their opinions about the activities and the historical trip. Opinion form was used to collect data. There are four open-ended questions in the opinion form. Phenomenological analysis was used in the analysis of the data. The collected data are summarized and interpreted according to the previously determined theme, and direct quotations are frequently given. The data are also digitized with simple "frequency" calculations. In the analysis of the data, frequencies are different from each other, as some of the participants give multiple responses (n = 20), which fall into more than one category.

Results and Discussion

Four research questions were asked and the answers given to these questions were examined so that the participants can express their views on this subject. The study examined the views of the participants on the activities of the museum in the first research question. According to the findings of the study, participants had a positive opinion on the activities they performed in the museum. Participants expressed that activities provided permanent learning, improved the point of view, provided detailed insight, beneficially developed a business association, provided.

In the second research question, the participant's feelings about the activities in the museum were examined. Most of the participants found the activities fun. Apart from that, the participants have found that they find the activities to be beautiful, exciting, extraordinary, surprising or strange, the result that they found as happy, interesting, interesting, remarkable, and intriguing.

In the third research question, the participants' thoughts on museum and museum education were examined. Participants expressed that the museums provided visual richness, created cultural consciousness, developed the history consciousness, that it was a time machine, contributed to the city culture, that it was a trip to the past of society and developed conservation awareness.

In the fourth research question, the participants examined the views of participants on field trips and museum visits in history learning. Participants' field trips and museum visits are the result of what they consider important in history learning. Participants emphasized the most visually to learn and the permanence of the learners. It was then emphasized by on-

site learning and by participants that only books were not enough. The participants also highlighted concepts such as feeling the period, hearing the scent of the works, commenting and criticism.

Conclusion

It can be said from the participant expressions that field trips and museum visits provide various benefits such as learning by seeing history, persistence of learners and on-the-spot learning. From these results, it can be said that field trips and museum visits can be used as a method in teaching history courses in undergraduate programs. Selective museum education courses can also be put in history sections in the direction of participants' opinions indicating that field trips and museum visits are fun and educational. On the other hand, it can be said that museum visits and field trips will enrich the teaching in various history lessons.

Giriş

Müzeler doğal, tarihi, sanatsal, bilimsel değerlerle ilgili nesnelere saklandığı, korunduğu, incelendiği ve sergilendiği kurumlardır. Müzenin toplanan eserleri koruma, saklama, belgeler oluşturma, bilimsel yayın yapma ve bu yayınları halka sunma gibi hizmetlerinin yanında (Kuruoğlu-Maccario, 2002) eğitim işlevi de bulunmaktadır (Ata, 2002). Müzelerin eğitim işlevi 19. yüzyılın sonlarına kadar gitmekle birlikte (Ata, 2002; Şahan, 2005; Tezcan-Akmehmet ve Ödekan, 2006) 20. yüzyılın ikinci yarısında müze eğitiminde bilimsel yaklaşım önem kazanmıştır ve müzelerin eğitim işlevine büyük önem verilmiştir. 1970 sonrası yeni bir müze eğitimi anlayışına doğru önemli gelişmelerin ilk adımları atılmaya başlanmıştır (Tezcan- Akmehmet ve Ödekan, 2006). Griffin'e (2004) göre müzelere yapılan alan gezileri hakkında otuz yılı aşkın bir süredir bilimsel araştırmalar yapılmaktadır. Bu araştırmalarda, alan gezilerinin eğitimsel değeri, alan gezisi planlamanın etkisi ve öğrencilerin müzelerde öğrenmesi şeklinde üç temel faktör ön plana çıkmıştır. Bu faktörlerden müzede öğrenme, "estetik beğeni hissi, motivasyon ve ilgi gelişimi, eleştirel bakış açısının oluşturulması ve iyileştirilmesi ile kişisel kimliğin geliştirilmesi gibi sonuçlar ortaya çıkarır". Bu tarz öğrenme anlayışı, sosyo-kültürel bakış açısı, kültürel normları ve çeşitli araç ve yöntemleri içerir (Griffin,

2004). Bir öğretim yöntemi olarak alan gezileri ise canlı öğrenme ortamlarıdır. Öğrenciler alan gezileri yoluyla aktif olarak öğrenirler. Alan gezileri ile hem öğrencilerin kendi arasında ve aynı zamanda öğretmen ile öğrenciler arasında etkileşim oluşur (Coughlin, 2010). Müzeler doğası gereği motivasyonu güçlendiren ve etkileşimin sürekliliğini sağlayan yerlerdir. Müzeler, öğrenme için anahtar durumlar sağlayan çevrelerdir. Paris, Yambor ve Packard (1998) müzede insanların, kişisel anlamlar inşa ettiklerini, zorlu görevlere cesaret ettiklerini, kendi öğrenmelerini kontrol ettiklerini, başkaları ile iş birliği yaptıklarını ve başkalarının çabalarına saygı duyduklarını belirtmektedirler (Griffin, 2004). Müzeler öğrencilerin; nesnelere ve eserlerin incelenmesi, sosyal etkileşim ve müze içeriğinin kişisel seçim yoluyla araştırılması ile aktif olarak anlam kazanmaları için fırsatlar sunar (Falk ve Dierking, 2000; Griffin, 2004; Hooper-Greenhill, 1991). Müzeler bireylere, görseller, nesnelere ve öyküler yoluyla anlam oluşturmaları için bir alan sağlarlar (Kaschak, 2014). Tarih müzeleri, öğrencilerin tarihsel anlamalarını çoklu bakış açıları sunarak ve tarihsel kanıtları analiz etme fırsatıyla artırabilir (Barton ve Levstik, 2004). Müzede öğrenme sınıftan farklı olup her iki ortam birbirinin tamamlayıcısıdır. Okulda öğrenme büyük oranda sözlü iletişimle ve okulun imkânları çerçevesinde teknolojik imkânlarla desteklenmektedir. Müzede ise nesne ve görsel kaynaklar, öğrenme sürecinin temelidir. Müzede öğrenciler “gerçek şeylerle” sarılmıştır. Bunlar okulda elde edilen bilgiye yeni bir boyut katar (Ata, 2002). Dolayısı ile iyi planlanmış müze ziyaretleri, bu ziyaretlerin eğitsel faydalarını artırmakla kalmaz; aynı zamanda bu tür gezileri sadece zevkli bir boş zaman etkinliği statüsünden, her öğrencinin tarih öğrenmesinin gerekli bir ögesi durumuna yükseltir (Aktekin, 2008). İlgili alanyazında müze ziyaretleri, alan gezileri ve müze eğitimine yönelik oldukça fazla çalışma bulunmaktadır (Erim, 2005; Güleç ve Alkış, 2003; Kısa ve Gazel, 2016; Memişoğlu ve Kamçı, 2013; Meydan ve Akkuş, 2014; Taş, 2012; Tezcan-Akmehmet, 2008; Yılmaz ve Şeker, 2011; Yılmaz ve Egüz, 2015). Bu çalışmaların genellikle ilk, orta, lise düzeyi öğrencileri, öğretmen adayları ve öğretmenlerle yapılan akademik başarı, tutum ve görüş üzerine yapılan çalışmalar olduğu görülmektedir. Bununla birlikte alan gezilerinin ve müze ziyaretlerinin Edebiyat Fakültesi programındaki bir tarih dersinde öğretim yöntemi olarak kullanımına dair bir çalışmaya bu araştırma yapıldığı sırada rastlanmamıştır. Oysaki müze ziyaretleri sadece ilköğretim ve ortaöğretim kademesinde önemli değildir. Sadece eğitim fakültelerinde öğretmen adaylarının kazanacağı bilgi ve becerilerden de değildir. Müze ziyaretleri hem eğitim fakültelerindeki tarih derslerinde hem de edebiyat fakültelerindeki tarih derslerinde kullanılacak bir yöntemdir. Aktekin’in (2008) de

vurguladığı gibi müzeler, tarihi mekân ve binalar tarih eğitiminde ve yerel tarih konularının öğretiminde vazgeçilmez kaynaklardır. Kaldı ki iyi tasarlanmış müze ziyaretleri her eğitim kademesindeki öğrencinin tarih öğrenirken yararlanabileceği bir yöntemdir. Buradan hareketle bu çalışmada edebiyat fakültesi tarih bölümü öğrencilerinin alan gezileri ve müze ziyaretlerine yönelik görüşlerini tespit etmek amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara (alt amaç) cevap aranmıştır:

Tarih bölümü öğrencilerinin;

- Müze ziyaretinde yapılan etkinlikler hakkındaki görüşleri nelerdir?
- Müze ziyaretinde yapılan etkinlikler hakkındaki duyguları nasıldır?
- Müze ve müze eğitimi hakkındaki görüşleri nelerdir?
- Tarih öğrenmede müze ziyaretlerinin yeri hakkındaki görüşleri nelerdir?

Yöntem

Çalışmada nitel araştırma esasına dayalı fenomenolojik yöntem kullanılmıştır. Literatürde olgubilim de denilen fenomenolojik yöntem, yaşanmış deneyimi değerlendirmeye odaklanan bir yöntemdir. Olgubilim, öncelikli olarak olgunun altında yatan ortak anlamları keşfetmek için bireyler tarafından deneyimlenmiş dünyayı tanımlamaya ve yaşanmış deneyimlerin özünü açıklamaya çalışmaktadır (Onat-Kocabıyık, 2016: 55). Bu çalışma, katılımcıların alan gezisi ve müze ziyareti deneyimlerine dayalı olduğu için fenomenoloji deseni seçilmiştir. Alan gezisi ve müze ziyaretleri esnasında katılımcıların ziyaret edilen mekânlarda gözlem yapmaları ve bu mekânlarda çeşitli etkinlikler yapmaları sağlanmıştır. Ayrıca araştırmacılar da katılımcıları bu etkinlikler ve ziyaretler sırasında gözlemeleme fırsatı elde etmiştir. Bu şekilde katılımcıların deneyimleri derinlemesine kavranmak istenmiştir.

Çalışma Grubu

Çalışma grubunun belirlenmesinde kolay ulaşılabilir örnekleme (convenience sampling) kullanılmıştır. Kolay ulaşılabilir örneklem, çalışmaya hız ve pratiklik kazandırması, ayrıca katılımcılar alan gezisine götürüldüğü için maliyetin dikkate alınması (Yıldırım ve Şimşek, 2006) bakımından tercih edilmiştir. Bu kapsamda Ankara'da yer alan bir devlet üniversitesinin

edebiyat fakültesi tarih bölümünde 2. sınıf düzeyinde okuyan “Türkiye’de Tarihi Yerler Bilgisi” seçmeli dersini alan 20 öğrenci çalışma grubunda yer almıştır. Katılımcılardan 8’i kadın 12’si erkektir. Katılımcıların isimlerinin saklı tutulması için kodlama yapılmıştır. Örneğin, Ö2-E kodu, erkek öğrenciler içerisinde ikinci sırada yer alan öğrenciyi temsil etmektedir, Ö7-K ise, kadın öğrenciler içerisinde yedinci sırada yer alan öğrenciyi temsil etmektedir. Öğrencilerin 6 tanesi Ankara merkezde ikamet etmekle birlikte diğer öğrenciler Polatlı ilçesinde ikamet etmektedirler. Bu öğrencilerin büyük bir kısmı farklı illerden Ankara’ya gelmişlerdir ve daha önce Ankara’nın tarihsel mekânlarını ve müzelerini görmediklerini ifade etmişlerdir. Öğrencilerin buldukları çevrede görebilecekleri tarihsel mekânlar ve kültürel etkinlik imkânları kısıtlıdır. Bu sebeple çalışma grubunun imkânları sınırlı bir grup olduğu söylenebilir. Çalışma kapsamında alan gezisi ve müze ziyareti gerçekleştirildiğinden katılımcıların seçilmesinde gönüllülük dikkate alınmıştır.

Süreç

Çalışma grubunda yer alan öğrencilerin alan gezisi ve müze ziyaretleri “Türkiye’de Tarihi Yerler Bilgisi” dersi kapsamında planlanmıştır. Bu sebeple yapılacak ziyaret ve etkinlikler de dersin programı ve kazanımlarına yönelik hazırlanmıştır. Dersin içeriğinde Türkiye’nin yedi bölgesinin tarihi mekânları, bu bölgelerde yer alan müzeler ile somut ve soyut kültürel miras öğeleri gibi konular mevcuttur. Bu araştırmada için geziden bir önceki hafta “Geçmişten Günümüze Ankara” başlıklı bir ders sunusu gerçekleştirilmiştir. Bu derste Ankara’nın tarihine ilişkin anahtar bilgiler verilmiş ve Ankara’da yer alan müzelerin isimleri ile bu müzelerin içeriğinden kısaca bahsedilmiştir. Öğrencilerin görüşüne de başvurularak alan gezisi için Ankara Kalesi seçilmiş, kale ve çevresinde Ankara tarihine ilişkin anekdotlar paylaşılmış ardından yemek ve dinlenme molası verilmiştir. Gezinin ikinci etabında ise Ankara Kalesinin yakınında olan Çengelhan Rahmi Koç müzesi ziyaret edilmiştir. Müze ziyareti esnasında katılımcılara beş farklı etkinlik yaptırılmıştır. Bu etkinliklerden “Semafor Alfabeti” ve “Bahçe Güneş Saati”, etkinlikleri² için müzenin eğitim paketinden yararlanılmıştır. “Zaman Kapsülü- Dün, Bugün, Yarın Çizelgesi” ve “İpucu Kâğıdı. Neredeyim?” etkinlikleri³ için Çakır-İlhan, Artar,

² http://www.rmk-museum.org.tr/cengelhan/turkce/rmk_ilkogretim_Okullari_Egitim_Paketi.htm adresinden etkinliklerin içeriği hakkında detaylı bilgi alabilirsiniz.

³ Etkinliklerin içeriği için <http://panel.unicef.org.tr/vera/app/var/files/e/t/etkinlik-paketi.pdf> adresinden detaylı bilgi alabilirsiniz.

Okvuran ve Karadeniz (2011) tarafından hazırlanan “Müze Eğitimi Etkinlik Kitabı’ndan yararlanılmıştır. “Nesne İnceleme” etkinliği ise araştırmacılar tarafından geliştirilmiştir.

Çengelhan Rahmi Koç Müzesi Öğretmen ve Öğrenci Eğitim Paketinde belirtildiği üzere “Semafor Alfabesi” etkinliğinin amacı, katılımcıların “iletişim araçlarının tarihsel gelişimi hakkında bilgi edinmelerini” sağlamaktır. Grupla yapılan bir etkinliktir. Bu bakımdan katılımcılara “tarihsel bilgi edinmenin yanında, grupla çalışma, iletişim, dayanışma, birlikte hareket etme ve bir ürün ortaya koyma gibi bazı beceri ve değerleri” de kazandırmaya yönelik bir etkinliktir. Yine aynı eğitim paketinde, “Bahçe Güneş Saati” etkinliğinin amacı ise, “güneş saatinin çalışma prensibini öğretebilmek, teknolojinin insan yaşamındaki yerini ve önemini kavratmak ve zamanı ölçen aletlerin tarihsel gelişimi hakkında bilgi edindirmek” olarak belirtilmiştir. Grupla yapılan bir etkinliktir. Katılımcıların, “iş birliği içinde çalışmaları, tartışmaları, sorunu birlikte çözmeleri ve yaratıcı çözüm önerileri getirmeleri” amaçlanmıştır (Web-1).

“Zaman Kapsülü” etkinliğinin amacı, yaratıcı düşünce ve hayal gücünü geliştirmek ve eski eserleri koruma ve yaşatma bilinci oluşturmaktır (Çakır-İlhan vd., 2011). Bu etkinlikte, “Dün, Bugün Yarın Çizelgesi” çalışma yaprağı olarak kullanılmıştır. Bu etkinlik grupla ya da bireysel olarak yaptırılabilir, bu araştırmada grup etkinliği tercih edilmiştir. Grup üyelerinin iş birliği içinde çalışmaları, dayanışma içinde olmaları amaçlanmıştır. Aynı zamanda farklı becerilere (yazma, çizme, sözlü iletişim becerisi vb.) sahip grup üyelerinin bu etkinlikte bu becerilerini kullanmalarına olanak sağlanmıştır. “İpucu Kâğıdı. Neredeyim?” etkinliğinin amacı, katılımcıların keşfetme güdülerini kullanmalarını sağlamak, araştırma becerilerini geliştirmek ve merak duygusu uyandırmaktır (Çakır-İlhan vd., 2011). Bu çalışma da grupla yaptırılmış bir etkinliktir. Grup üyelerinin iş birliği içinde hareket etmeleri, yardımlaşmaları, tartışmaları ve görüş geliştirmeleri amaçlanmıştır.

“Nesne İnceleme” etkinliğinin amacı ise, katılımcıların müzedeki nesnelere daha detaylı incelemelerini sağlamaktır. Bireysel gerçekleştirilen bir etkinliktir. Katılımcıların, bireysel olarak müzedeki nesnelere birini seçmeleri ve o nesne hakkında detaylı inceleme yapmalarına dayanan bir etkinliktir. Nesnenin, türü, özel nitelikleri, kullanımı, değeri ve yapıldığı zamanla ilgili teknoloji hakkında ayrıntılı bilgiler edinmeye yönelik bir etkinliktir. Ayrıca katılımcının neden bu nesneyi seçtiğine yönelik bir sorunun yer alması, katılımcının kişisel ilgi, merak ve beğenisini ortaya koymasını amaçlamaktadır.

Etkinliklerin bitiminden sonra müzenin kafeteryasında katılımcılarla sohbet edilmiştir. Bu esnada katılımcıların görüş formlarını doldurmaları sağlanmıştır. Gezinin sona ermesinden sonra katılımcılar okulun ayarladığı servisle fakülteye dönmüşlerdir. Geziyi takip eden ilk derste, müze gezisi öğrencilerle birlikte değerlendirilmiştir ve tamamlayıcı etkinlikler yapılmıştır. Müze gezisinin değerlendirilmesinde, Çakır-İlhan ve diğerlerinin (2011) “Müze Eğitimi Etkinlik Kitabı’ndan yararlanılarak “Öz-Değerlendirme ve Akran Değerlendirme” formları kullanılmıştır. Tamamlayıcı etkinliklerde; alan gezisine ve müze ziyaretine katılan öğrenciler, müze ziyareti ve alan gezisi ile ilgili düşüncelerini, duygularını ve izlenimlerini (eksikler, iyi yönler, geliştirilmesi gerekenler, süre vb.) paylaşmışlardır. En beğendikleri bir eser hakkında paylaşımda bulunmuşlar (neden bu eseri beğendiler, onun için ne ifade ediyor vb.) ve gerçekleştirilen müze ziyareti ile alan gezisinin tarih bölümünde okuyan bir öğrenci için anlamını tartışmışlardır.

Veri Toplama Araçları

Verilerin toplanmasında 4 adet açık uçlu sorunun yer aldığı görüş formu kullanılmıştır. Bu sorular şu şekildedir:

- Gezi kapsamında yapılan etkinlikler hakkında düşüncelerim
- Gezi kapsamında yapılan etkinlikler hakkında duygularım
- Müze ve müze eğitimi hakkında düşüncelerim
- Tarih öğreniminde alan gezileri ve müze ziyaretleri hakkında düşüncelerim

Veri toplama aracında yer alan bu sorular için ikisi tarih eğitimi uzmanı, bir tanesi sosyal bilgiler eğitimi uzmanı olan üç farklı uzmandan görüş alınmıştır.

Verilerin Analizi

Fenomenoloji (olgubilim) araştırmalarında veri analizi, yaşantıları ve anlamları ortaya çıkarmaya yöneliktir. Bu amaçla yapılan içerik analizinde verinin kavramsallaştırılması ve olguyu tanımlayabilecek temaların ortaya çıkarılması çabası vardır. Sonuçlar betimsel bir anlatımla sunulur ve sık sık doğrudan alıntılara yer verilir. Bunun yanında ortaya çıkan temalar ve örüntüler çerçevesinde elde edilen bulgular açıklanır ve yorumlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Verilerin analizinde çoklu analizci üçgenlemesine başvurulmuştur. Analizcilerin üçgenlenmesi, iki ya da daha fazla kişiye aynı nitel verinin bağımsız olarak analiz ettirilmesi ve bulguların karşılaştırılmasıdır. Bu analiz yöntemi bütün veri toplama işini tek bir araştırmacının

yapmasından kaynaklanan olası ön yargıları azaltmaya yardımcı olur ve elde edilen verilerin tutarlılığını doğrudan sağlama olanağı verir (Patton, 2014, s. 560). Bu anlamda, verilerin analizi için katılımcılardan toplanan görüşme formları iki araştırmacı tarafından defalarca okunmuştur. Kod, kategoriler ve temalar bağımsız olarak oluşturulmuştur. Üzerinde görüş birliği ve görüş ayrılığı olan kategoriler ve temalar tespit edilmiştir. Daha sonra bu kategori ve temalar hakkında bir tarih eğitimi uzmanı ve bir eğitim bilimleri uzmanından görüş alınmıştır. Böylece kategorilere ve temalara son hali verilmiştir.

Bulgular

Tarih Bölümü Öğrencilerinin Müze Ziyaretinde Yapılan Etkinlikler Hakkındaki Görüşleri

Tarih bölümü öğrencilerinin müze ziyaretinde yapılan etkinlikler hakkındaki görüşleri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1

Çalışma Grubunun Müzede Uygulanan Etkinlikler Hakkındaki Görüşleri

Etkili Öğrenme	Kalıcı Öğrenme	(Ö2E), (Ö6E), (Ö1K), (Ö15K), (Ö20E)
	Detaylı İnceleme	(Ö7K), (Ö5E), (Ö12E)
	Daha Fazla Bilgi	(Ö1K), (Ö13E), (Ö16E)
	Öğretimi Zenginleştirme	(Ö10K), (Ö15K)
	Öğretici	(Ö14K), (Ö6E)
Kişisel Gelişim	Bakış Açısı	(Ö9K), (Ö18E), (Ö5E)
İşlevsellik	Fayda Sağlama	(Ö4E), (Ö11E), (Ö19E)
	Daha Verimli	(Ö4E), (Ö17E)
Grup Etkileşimi	İş birliği/İletişim	(Ö8K), (Ö12E), (Ö14K)

Tablo 1 incelendiğinde, müzede yapılan etkinlikler hakkında katılımcıların görüşlerinin; etkili öğrenme, kişisel gelişim ve işlevsellik temalarında kümelendiği görülmektedir. Etkili öğrenme temasına yönelik bazı katılımcı görüşleri şu şekildedir: Ö2-E: “Etkinliklerin kalıcı bir öğretici etken olduğunu düşünüyorum.” Ö7-K: “Gezide bize yaptırılan etkinlikler sayesinde bir görsele bakarak ondan ne gibi sonuçlar çıkarabileceğimi ya da onun ne için kullanıldığını daha detaylı öğrenmiş oldum.” Öğrencilerden gelen kalıcı öğrenme, detaylı öğrenme gibi ifadeler öğretimde ders dışı etkinliklerin kullanılmasının faydalı olması fikrini destekler durumdadır (Köse, 2013).

Kişisel gelişim temasına yönelik bazı katılımcı görüşleri şu şekildedir: Ö9-K: “Etkinlikler sayesinde müzeyi farklı bir gözle inceleme fırsatı bulduk.” Katılımcılar müze ziyareti öncesinde de Türkiye’de Tarihi Yerler dersi kapsamında çeşitli etkinlikler yapmışlardır. Bununla birlikte müzede yapılan etkinliklerin katılımcıların çoğunda olumlu izlenimler gerçekleşmesini sağlamıştır. Müzeye ve müzedeki nesnelere farklı bakış açılarından bakmalarını sağlamıştır. Kaldı ki ziyaretçiler müzeye, farklı ön bilgiler, kişisel hikâyeler, farklı bakış açıları ve beklentiler ile gitmektedirler. Ayrıca ilgi alanları da farklıdır (Kandemir ve Uçar, 2015). Bu anlamda müzede yapılan etkinliklerin katılımcıların farklı ilgili alanlarına hitap ettiği söylenebilir.

İşlevsellik temasına yönelik bazı katılımcı görüşleri şu şekildedir: Ö4-E: “Etkinliklerin biz tarih öğrencilerine fayda sağladığını düşünmekteyim.” Bu bulgudan hareketle müzede yapılan etkinliklerin işlevsel olduğu yorumu yapılabilir.

Grup etkileşimi temasına yönelik bazı katılımcı görüşleri şu şekildedir: Ö8-K: “Grup oluşturmak, bizim takım çalışması hakkında fikir sahibi olmamızı sağlarken grup formunda hareket etmeyi iş birliğini öğrenme açısından faydalı olduğunu düşünüyorum.” Müze ziyaretlerinin ve müzede yapılan etkinliklerin amaçlarından biri de grupla çalışmayı ve iş birliğini geliştirmeyi sağlamaktır. Bu anlamda, bu çalışmada yapılan etkinliklerin bu amacı gerçekleştirmeyi sağladığı söylenebilir.

Tarih Bölümü Öğrencilerinin Müze Ziyaretinde Yapılan Etkinlikler Hakkındaki Duyguları

Tarih bölümü öğrencilerinin müze ziyaretinde yapılan etkinlikler hakkındaki duyguları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2

Çalışma Grubunun Müzede Uygulanan Etkinlikler Hakkındaki Duyguları

Kişisel Duygular	Heyecan	(Ö7K), (Ö13E), (Ö15K)
	Şaşkınlık/Tuhaf	(Ö7K), (Ö11E)
	İlgi ve Dikkat	(Ö5E)
	Merak	(Ö13E)
	Mutlu	(Ö17E)
Durumsal Duygular	Eğlenceli	(Ö1K), (Ö3K), (Ö4E), (Ö5E), (Ö6E), (Ö78), (Ö9K), (Ö10K), (Ö11E), (Ö13E), (Ö14K), (Ö16E), (Ö19E), (Ö20E)
	Güzel	(Ö3K), (Ö5E), (Ö7K), (Ö12E), (Ö15K)
	Sıra dışı	(Ö11E), (Ö18E)
	İlginç	(Ö2E)

Tablo 2 incelendiğinde, müzede yapılan etkinlikler hakkında katılımcıların duygularının kişisel ve durumsal duygular olarak kümelendiği görülmektedir. Kişisel duygu, katılımcının etkinlik yapılırken bireysel olarak ne hissettiği ile alakalıdır. Durumsal duygu ise, o anki durumu (etkinliği) nasıl bulduğu ile ilgili duygusudur. Kişisel duygular temasına ilişkin katılımcıların ifadelerinden örnekler şu şekildedir:

Ö7-K: “...Yalnızca hareketleri yaparken biraz heyecanlanmama sebep oldu. Ama ortamdaki sıcak mutlu havadan hepsi geçti. Yapmış olduğumuz diğer etkinlikte nesne bulmada bizim bulduğumuz cambaz arabasının modeli ve şekli, kullanımı ve hareket alanı şaşkınlık içinde kalmama sebep oldu.” Ö5-E: “Benim için en güzel etkinlik ikinci etkinlikti. Çünkü sevdiğim bir nesneyi tanıtırken bütün içtenliğimle yazdım. En güzel tarafı buydu bence, bu müzede herkesin ilgisini çeken bir nesne mutlaka olmuştur ve o nesneyi tanıtırken herkes ilgisi dâhilinde duygularını aktarmıştır eminim.” Bu etkinlikte katılımcılardan sevdikleri nesneyi kendi cümleleri ile anlatmaları istenmiştir. Katılımcının “bütün içtenliğimle yazdım” ifadesinden yola çıkarak bu etkinliğin katılımcılara yazma becerileri ve kendilerini ifade etme becerileri kazandırma gibi faydalı sonuçlar verebileceği düşünülebilir. Ö13-E: “Gezide yapılan etkinlikler hakkında merak ve heyecan duygusunu yaşadığımı anımsıyorum. Semafor alfabetini öğrenmemiz ve şekil olarak göstermemiz son derece eğlenceli ve keyifliydi.” Rastgele seçilmiş gruplar oluşturularak yapılmış bu etkinlikte 2 yıldır aynı sınıfta olmalarına rağmen çok da yakın olmayan öğrenciler yer almıştır. Bu grupların birlikte çalışması ve çalışmanın sonunda tüm gruba vücut dillerini kullanarak seçtikleri kelimeleri anlatmaya çalışmaları öğrenciler için öncesinde kolay olmamıştır. Ancak verilere bakıldığında birçok öğrencinin bu etkinliği eğlenceli, heyecan verici bulduğu görülmektedir. Ayrıca öğrencilerin bir kısmı, topluluk önünde kendilerini rahatça ifade edemeyeceklerini düşünmüştür ancak etkinliğin eğlenceli olması ve ekipteki diğer arkadaşlarının da işi kolaylaştırmasıyla bu durum tersine dönmüştür. Veriler, bu tarz etkinliklerin öğrencilerin kendilerini daha rahat ifade etmeleri noktasında faydalı olabileceğini göstermektedir.

Durumsal duygular temasına ilişkin katılımcıların ifadelerinden örnekler şu şekildedir:

Ö1-K: “Etkinlikler eğlenceliydi. İlk etkinlikte istenilen nesneyi bulmak için koştururken kendimi 70’li ve 80’li yıllarda yaşıyormuşum gibi hissettim.” Katılımcının bu ifadesinden onun geçmişte yaşama duygusundan dolayı eğlence hissettiği söylenebilir. Kendisini geçmişteki birinin yerine koyduğunu görmüyoruz. Ayrıca geçmişin perspektifini de

alıp alamayacağını bilmiyoruz. Katılımcı burada bir eğlence durumu yaşamış ve bu da kendini eskide yaşıyor gibi hissetmekten kaynaklanıyor şeklinde yorumlanabilir.

Ö3-K: “...O kadar güzel ve eğlenceliydi ki... Burada geçirdiğim en güzel gündü tek isteğim tekrar dersimizde bulunmanız ve bu etkinliklere devam etmenizdir.” Ö3-K kodlu öğrenci Polatlı’da yurttan kalan bir öğrencidir ve ilk defa Ankara’da yer alan müzeleri görme imkânına erişmiştir. Katılımcının “burada geçirdiğim en güzel gündü” ifadesinden ve devamında yazdıklarından yola çıkarak öğrencilerin buldukları fakültenin konumu, sosyal ve kültürel anlamda eksikliğinden muzdarip olduğu düşünülebilir. Bu sebeple derslere motive olacakları etkinliklerin onlar için değerli olduğu sonucuna ulaşılabilir.

Tarih Bölümü Öğrencilerinin Müze ve Müze Eğitimi Hakkındaki Görüşleri

Tarih bölümü öğrencilerinin müze ve müze eğitimi hakkındaki görüşleri Tablo 3 ve 4’te verilmiştir.

Tablo 3

Çalışma Grubunun Müze Hakkındaki Görüşleri

Bilinç	Kültür Bilinci Tarih Bilinci Koruma Bilinci	(Ö13E), (Ö16E), (ÖE20), (ÖK3), (ÖK7), (ÖK14)
Görsellik	Görsel Zenginlik Görerek Öğrenme	(Ö3K), (ÖK7), (ÖK9), (ÖK15), (ÖE5), (ÖE11)
Zamanda Yolculuk	Zaman Makinesi Toplumun Geçmişine Gezi	(Ö1K), (Ö4E), (ÖE16)
Toplumsal Katkı	Şehir Kültürüne Katkı	(Ö1K), (ÖE19)
İşlev	Eğitim	(Ö2E)

Tablo 3 incelendiğinde, katılımcıların müze hakkındaki görüşlerinin bilinç, görsellik, zamanda yolculuk, toplumsal katkı ve işlev temalarında kümelendiği görülmektedir. Katılımcılar “bilinç” teması altında kültür bilinci, tarih bilinci ve koruma bilinci kategorilerini ifade etmişlerdir. Görsellik teması altında katılımcılar görerek öğrenmeye ve görsel zenginliğe vurgu yapmışlardır. Zamanda yolculuk teması altında ise zaman makinesi ve toplumun geçmişine gezi kategorilerine vurgu yapmışlardır. Katılımcılar, toplumsal katkı temasında müzelerin şehir kültürüne katkı yapacağını, işlev temasında ise müzelerin bir eğitim yeri olduğunu ifade etmişlerdir.

Bilinç temasına yönelik bazı katılımcı görüşleri şu şekildedir: Ö16-E: “...öncelikle yapılması gerekenin kültürel bilinç oluşturulması sağlamak olduğuna bir kez daha kanaat

getirdim.” Ö13-E: “...kültür varlıklarını koruma bilincinin oluşmasına katkıda bulunduğunu öğrendim.” Bu bulgu, müzelerin bilinç oluşturma konusunda alan yazındaki çalışmaların sonuçları ile benzerlik göstermektedir (Selanik Ay ve Kurtdece Fidan, 2014; Yılmaz ve Şeker, 2011).

Görsellik temasına yönelik bazı katılımcı görüşleri şu şekildedir: Ö3-K: “Kültürel varlıkların korunması, restorasyonu, doğru sunumu, saklanması gibi birçok konuda görsel bir zenginlik oldu.” ÖE-11: “Görerek öğrenme açısından müzeler önemli bir eğitim yeridir.” Bu bulgu, katılımcıların görsel zenginliğe ve görerek öğrenmeye önem verdikleri şeklinde yorumlanabilir.

Zamanda yolculuk temasına yönelik bazı katılımcı görüşleri şu şekildedir: Ö4-E: “Müzeler kuşkusuz ziyaretçilerini geçmişe götüren bir zaman makinesi durumundadırlar. Ya da geçmişe getiren.” Koç ailesinin özel koleksiyonlarının sergilendiği Ankara tarihine ışık tutan belgelerin yer aldığı bu müze ile ilgili katılımcılardan gelen bu veriler müzelerin Ankara'nın tarihine ve kültürüne katkı yaptığı yönündedir. İki katılımcının kullandığı zaman makinesi metaforu ile katılımcıların geçmiş ve güncel bağlantısı kurduğu görülmektedir.

Toplumsal katkı temasına yönelik bazı katılımcı görüşleri şu şekildedir: Ö1-K. “Bir şehrin kültürüne büyük katkıda bulunan bu müzede yıllardır özenle toplanan eşyalarla, ilgi alanlarına göre tasnif edilmiş objelerle, aileye ait anılarla bir toplumun geçmişinde gezinme fırsatı buldum.” Bu bulgular, katılımcıların müzeleri bilinç oluşturmada, görsel zenginlik sağlamada ve toplumsal katkı sağlamada önemli bir kaynak olarak gördükleri şeklinde yorumlanabilir.

İşlev temasına yönelik bazı katılımcı görüşleri şu şekildedir: Ö2-E: “Sanat, spor, din vs. temalı her şeyin müzede sergilenebileceğini ve eğitim amaçlı kullanılabileceğini gördüm.” Müzelerin işlevlerinden biri de eğitimidir (ICOM, 2007). Bu anlamda, yapılan etkinliklerin, katılımcılara müzelerin eğitim işlevini göstermek açısından başarılı olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 4

Çalışma Grubunun Müze Eğitimi Hakkındaki Görüşleri

Eğitim-Öğretim	Yaşayarak Öğrenme	(Ö2E), (Ö3K), (Ö7K), (Ö8K)
	Farklı Bakış Açısı	(Ö8K), (Ö7E), (Ö13E), (Ö18E)
	Merak	(Ö6E), (Ö10K), (Ö11E)
	Öğrenme İsteği	(Ö10K), (Ö15K)
	Zorunlu Ders	(Ö6E), (Ö9K)
Kişisel Gelişim	Özel İlgi/Yetenek	(Ö5E), (Ö12E)

Tablo 4 incelendiğinde, katılımcıların müze eğitimine yönelik görüşlerinin eğitim-öğretim ve kişisel gelişim temalarında kümelendiği görülmektedir. Eğitim-öğretim temasına yönelik bazı katılımcı görüşleri şu şekildedir: Ö2-E: “...bizzat yaşayarak öğrendim.” “Bu ders seçmeli değil de zorunlu olmalıdır.” Ö3-K: “...söylenecek en mühim şey müzeye bakış açımı değiştirmesi oldu.” “...pratik bir öğrenme oldu her zamanki teoriden ziyade.” Ö6-E: “Müze eğitimi, eğitim sisteminin geneline yayılmalıdır.” “Yaptığımız etkinlikler sürekli bir merak uyandırdı.” Katılımcıların bu yorumlarına göre kendi öğrenmeleri ile ilgili öz değerlendirmeler yapabildikleri görülmektedir. Yazdıkları “yaşayarak öğrendim, pratik öğrenme fırsatı buldum” gibi cümleleriyle nasıl öğrenmeler gerçekleştirdiklerini ifade etmişlerdir.

Kişisel meslek temasına yönelik bazı katılımcı görüşleri şu şekildedir: Ö5-E: “...bu eğitimin insana özel bir ilgi alanı ve yetenek kazandırdığını gördüm.”

Bu bulgulardan yola çıkarak müze ve müze eğitimi hakkında katılımcıların tamamının olumlu yönde yorumlar yazdıkları, kendi öğrenmelerini değerlendirmeye çalıştıkları söylenebilir. Katılımcıların olumlu görüşleri ve müze eğitimi/aktif etkinliklerle zenginleştirilmiş derslerin seçmeli değil zorunlu olmasını istemeleri, yapılan alan gezisinin ve etkinliklerin bu doğrultuda faydalı olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tarih Bölümü Öğrencilerinin Tarih Öğreniminde Alan Gezileri ve Müze Ziyaretleri Hakkındaki Görüşleri

Katılımcıların tamamı (n=20) alan gezilerini ve müze ziyaretlerini önemli bulduklarını ifade etmişlerdir. Katılımcıların tarih öğreniminde alan gezileri ve müze ziyaretleri hakkındaki görüşleri Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5

Çalışma Grubunun Alan Gezileri ve Müze Ziyaretleri Hakkındaki Görüşleri

Duyuşsal	Görme	(Ö1K), (Ö3K), (Ö7K), (Ö8K), (Ö9K), (Ö10K), (Ö4E), (Ö6E), (Ö12E), (Ö16E), (Ö17E), (Ö20E)
	Koku	(Ö13E), (Ö18E)
	Hissetmek	(Ö3K), (Ö13E)
Öğrenme	Kalıcılık	(Ö1K), (Ö3K), (Ö7K), (Ö9K), (Ö14K), (Ö11E), (Ö13E), (Ö18E), (Ö19E), (Ö20E)
	Yerinde öğrenme	(Ö18E), (Ö8K), (Ö13E), (Ö16E), (Ö3K), (Ö7K), (Ö9K)
	Kitaplar	(Ö18E), (Ö8K), (Ö2E), (Ö4E), (Ö10K), (Ö15K)
	Laboratuvar	(Ö19E), (Ö15K), (Ö6E), (Ö7K)
	Kapsamlı bilgi	(Ö3K), (Ö10K)
Bilişsel	Yardımcı	(Ö2E), (Ö19E)
	Eleştiri	(Ö14K), (Ö4E), (Ö11E)
	Yorum	(Ö14K), (Ö20E)

Tablo 5 incelendiğinde, katılımcıların alan gezileri ve müze ziyaretleri hakkındaki görüşlerinin Duyuşsal, öğrenme ve bilişsel temalarında kümелendiği görülmektedir. Katılımcıların duyuşsal teması altındaki görüşlerinden bazı örnekler şu şekildedir: Ö3-K: “En önemli konu bu bence, çünkü okuduğumuz, üzerinde konuştuğumuz bir eseri, bir nesneyi, alanı görebilmek hayal etmekten ya da bir parça fotoğrafta kısıtlı bölgeyi görebilmekten çok çok daha ayrı bir his ve bakış.” Ö13-E: “Eserin ya da alanın kokusunu alan bir tarihçi kendini o dönemde hissedebilir.” Katılımcıların duyuşsal teması altında görme, hissetme ve koku gibi duylara değinmeleri müzede öğrenme ile ilgili alan yazın bulgularıyla benzerlik göstermektedir (Ata, 2002; Oruç ve Altın, 2008; Tural ve Kala, 2018).

Katılımcıların öğrenme teması altındaki görüşlerinden bazı örnekler şu şekildedir: Ö1-K: “Alan gezileri ve müze ziyaretleri insanların; kültür, uygarlık, sanat, eğitim, toplumsal yaşam vb. konularda öğrenmeleri gereken şeyleri doğrudan görme yolu ile daha kalıcı ve anlamlı bilgiler haline gelmesini sağlıyor.” Ö18-E: “Bir tarihçinin, tarihi sadece kitaplardan öğrenmesi beklenmemeli... Alan gezileri ve müze ziyaretleri kesinlikle akılda_kalıcı ve ilgi çekicidir.” Ö13-E: “Bir de dersi yerinde işlemek konusu var. Derste Gordion’dan bahsedilebilir. Fakat Anadolu Medeniyetleri Müzesinde Kral Midas’ın kafatasını görmek işe farklı boyutlar kazandırır. Benim için tarih öğrenmede alan gezilerinin ve müze ziyaretlerinin çok önemli yeri vardır.” Ö19-E: “Fizik ve kimya laboratuvarlarında konularıyla ilgili deney ve gözlem yapabilecekleri yer

olmasından dolayı ne kadar önemliyse tarih açısından da müzeler o derece önemlidir.” Bu temayla ilgili bulgulardan hareketle katılımcıların tarihsel öğrenme açısından müzeleri önemli ve etkili bir kaynak olarak gördükleri söylenebilir.

Katılımcıların bilişsel teması altındaki görüşlerinden bazı örnekler şu şekildedir: Ö14-K: “Müzelerde sergilenen eşyaların yapılış tarzı, kullanım yerleri, bunların nasıl ortaya çıkarıldığı ve geçmişten günümüze kadar olan değişim süreci insanlara yorum ve eleştiri yapabilme olanağı da sağlıyor.”

Bulgulardan hareketle katılımcıların, teorik anlatımların yanında tarihsel mekânların, belgelerin özellikle de müzelerin önemli olduğunun sıkça vurgulandığı görülmektedir. Katılımcılar özellikle de görerek öğrenmenin bilgileri daha kalıcı hale getirdiğini vurgulamışlardır. Görerek öğrenmenin, tarihi bir mekânda bulunmanın, ders kitaplarında anlatılanlardan ya da hayal etmekten daha etkili ve kalıcı bir öğrenme sağladığı yönünde görüşlerini ifade etmişlerdir.

Sonuç

Bu çalışmada tarih bölümü öğrencilerinin alan gezileri ve müze ziyaretlerine yönelik görüşleri araştırılmıştır. Katılımcıların bu konuyla ilgili görüşlerini ortaya koyabilmek için dört araştırma sorusu belirlenmiştir. Çalışmanın birinci araştırma sorusunda katılımcıların müzede yaptıkları etkinliklere yönelik görüşleri incelenmiştir. Çalışmanın bulgularına göre katılımcıların tamamının müzede yaptıkları etkinliklere yönelik olumlu görüşe sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcılar, etkinliklerin kalıcı öğrenme sağladığını, bakış açısı geliştirdiğini, detaylı inceleme olanağı sağladığını, faydalı olduğunu, iş birliğini geliştirdiğini, daha fazla bilgi sağladığını ve öğretimi zenginleştirdiğini ifade etmişlerdir. Bu sonuçların, Memişoğlu ve Kamçı'nın (2013) müze ziyaretlerinin çeşitli faydaları olduğu bulgusuyla, Booth'un (1982) müzede yapılan etkinliklerin daha kalıcı öğrenme sağladığı bulgusuyla (akt. Ata, 2002, s.113), ayrıca Ata'nın (2002) öğretmenlerle yaptığı çalışmada müze ziyaretlerinin kalıcı bilgi sağlayacağı bulgusuyla, Selanik Ay ve Kurtdede Fidan'ın (2014) öğretmen adayları ile yaptıkları çalışmada, müzelerden yararlanmanın en fazla öğrenilenlerin kalıcılığına ve bazı kavramların

somutlaştırılmasına katkı sağladığı bulgusuyla benzerlik gösterdiği söylenebilir. Benzer bir şekilde, Güler (2011), müzelerin kalıcı bir öğrenme sağlayabileceğini ifade etmektedir.

Çalışmanın ikinci araştırma sorusunda katılımcıların müzede yaptıkları etkinliklere yönelik duyguları incelenmiştir. Katılımcıların yarısından çoğunun etkinlikleri eğlenceli buldukları sonucuna ulaşılmıştır. Bunun dışında katılımcıların etkinlikleri güzel, heyecanlı, sıra dışı, şaşkınlık verici, tuhaf, mutlu eden, ilginç, ilgi ve dikkat çeken ve merak uyandırıcı olarak buldukları sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonucun, ICOM'un (2007) müze tanımında geçen eğlence amacıyla, Griffin (2004), eğlence ve öğrenmenin bir arada olabileceği sonucuyla, MDGF müze eğitimi projesine katılan gençlerin müze eğitiminde kullanılan ara-bul oyunlarını %70 oranında eğlendirici, heyecandırıcı ve bilgi verici bulmaları (Okvuran, 2012) sonucuyla benzerlik göstermektedir. Safran'ın (1993) lise öğrencilerinin müze gezilerini eğlenceli buldukları sonucuna ulaştığı araştırmasında (Ata, 2002: 98). Uluçay'ın (1954) "alan gezileri öğrencilerin ilgi ve heyecanlarını canlandırır" ifadesiyle (Ata, 2002: 103); Güler'in (2011) ilkokul 3.sınıf öğrencileri ile yaptığı araştırmada müze eğitimi kapsamında yaptığı etkinliklerin öğrencileri heyecandırdığı bulgusuyla, Uğur'un (2004) proje çalışmasında, öğrencilerin etkinliklere katılmaktan hoşlandıkları ve öğrenmenin zevkli olduğunu sonuçlarıyla benzerlik gösterdiği söylenebilir (Yılmaz ve Şeker, 2011: 25).

Çalışmanın üçüncü araştırma sorusunda katılımcıların müze ve müze eğitimi hakkındaki düşünceleri incelenmiştir. Katılımcılar müzelerin, görsel zenginlik sağladığını, kültür bilinci oluşturduğunu, tarih bilinci geliştirdiğini, zaman makinesi olduğunu, şehir kültürüne katkı sağladığını, toplumun geçmişine yapılan gezi olduğunu ve koruma bilinci geliştirdiğini ifade etmişlerdir. Yılmaz ve Şeker (2011), müzelerde sergilenen eserlerin ulusal kimliğin, kültürün ve belleğin korunmasına, tarihi ve kültürel mirasın yeni nesillere aktarılmasına yardım ettiğini ifade etmektedirler. Katılımcıların bu araştırma sorusuna yönelik görüşlerinin Yılmaz ve Şeker'in (2011) ifadeleriyle benzerlik gösterdiği söylenebilir. Abacı (2005) ise, müzelerin tarihsel bilincin oluşturulmasında da önemli rol oynadığını belirtmektedir. Yine bu araştırma sorusuna dair sonuçların, Selanik Ay ve Kurtdede Fidan'ın (2014) kültürel miras bilincinin kazanılmasına katkı sağlar bulgularıyla da örtüştüğü görülmektedir. Katılımcılar, müze eğitiminin ise yaşayarak öğrenmeyi sağladığını, farklı bakış açısı kazandırdığını, merak uyandırdığını, öğrenme isteği oluşturduğunu, zorunlu bir ders olması gerektiğini, özel ilgi ve yetenek alanı kazandırdığını ifade etmişlerdir. Oruç ve Altın (2008), müze eğitiminin, yaşamsal

zenginliklerle bireylere yeni ufuklar açtığını, bilişsel ve duyuşsal açıdan bireyleri donattığını ve onları daha yaratıcı bir alana yönelttiğini aktarmaktadırlar. Marcus (2008) müze ziyaretlerinin öğretmenler ve öğrenciler için ender kaynaklar olduğunu onlara ve farklı bakış açıları sunacağını belirtmiştir.

Çalışmanın dördüncü araştırma sorusunda katılımcıların tarih öğreniminde alan gezileri ve müze ziyaretleri hakkındaki görüşleri incelenmiştir. Katılımcıların tamamının alan gezileri ve müze ziyaretlerini tarih öğreniminde önemli buldukları sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcılar en çok görerek öğrenmeye ve öğrenilenlerin kalıcılığına vurgu yapmışlardır. Daha sonra yerinde öğrenme ve sadece kitaplardan öğrenmenin yeterli olmadığı katılımcılar tarafından vurgulanmıştır. Dönemi hissetmek, eserlerin kokusunu duymak, yorum ve eleştiri gibi kavramlar da katılımcılar tarafından vurgulanmıştır. Bu sonuçların, Tural ve Kala'nın (2018) günümüzde müzelerin öğrencilerin gezerek, görerek, dokunarak ve hissederek öğrendiği eğitim öğretim mekânları haline geldiği ifadesini destekler nitelikte olduğu söylenebilir. Yine başka bir çalışmada, müzelerde, ziyaretçilerin görebildikleri, dokunabildikleri, koklayabildikleri, aletleri inceleyebildikleri ve aygıtları kullanabildikleri; müzede, ziyaretçilerin tarihe araştırmacı bir ruhla yaklaşabildikleri vurgulanmaktadır (Helene Friman'dan akt. Seidel, 1997). Ayrıca bu sonuçların Kaschak'ın, (2014) çalışmasındaki, öğretmen ve öğrencilerin alan gezileri süresince, müzelerin eğitimsel değerini artan bir şekilde gözlemledikleri bulgusuyla da benzerlik göstermektedir. Coughlin (2010), alan gezilerinin bir öğretim yöntemi olarak canlı bir öğrenme sağladığını belirtmektedir. Öğrencilerin alan gezisi süresince aktif bir şekilde öğrendiklerini ve hem öğrencilerin arasında hem de öğretmen ve öğrenciler arasında etkileşim ve iş birliği sağladığını vurgulamaktadır. Bu bulguların da çalışmanın sonuçlarıyla örtüştüğü görülmektedir.

Katılımcı ifadelerinden hareketle alan gezilerinin ve müze ziyaretlerinin tarih öğreniminde görerek öğrenme, öğrenilenlerin kalıcılığı ve yerinde öğrenme gibi çeşitli faydalar sağladığı söylenebilir. Bu sonuçlardan hareketle alan gezilerinin ve müze ziyaretlerinin lisans programlarındaki tarih derslerinin öğretiminde de bir yöntem olarak kullanılabilceği söylenebilir. Alan gezisi ve müze ziyaretinin eğlenceli ve öğretici olduğunu belirten katılımcıların görüşleri doğrultusunda tarih bölümlerinde de seçmeli müze eğitimi dersi konulabilir. Çeşitli tarih derslerinde müze ziyaretleri ve alan gezilerinin gerçekleştirilmesinin öğretimi zenginleştireceği söylenebilir. Bu araştırmanın sonuçları çalışma grubundaki

katılımcıların görüşleri ile sınırlı olduğundan daha büyük gruplarla da araştırmalar yapılabilir. Ayrıca bu araştırmada veriler açık uçlu görüşme soruları yoluyla toplanmıştır, karma yöntem çalışmalarının yapılması da alana katkı sağlayacaktır.

Kaynakça

Abacı, O. (2005). *Çocuk ve müze*. İstanbul: Morpa Kültür.

Aktekin, S. (2008). Müze uzmanlarının okulların eğitim amaçlı müze ziyaretlerine ilişkin görüşleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 9 (2), 103-111.

Ata, B. (2002). Müzelerle ve tarihî mekânlarla tarih öğretimi: tarih öğretmenlerinin “müze eğitimine” ilişkin görüşleri (*Yayımlanmamış Doktora Tezi*). Ankara: Gazi Üniversitesi.

Barton, K., & Levstik, L. (2004). *Teaching history for the common good*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.

Coughlin, P. K. (2010). Making field trips count: collaborating for meaningful experiences. *The Social Studies*, 101(5), s. 200-210.

Çakır-İlhan, A., Artar, M., Okvuran, A. ve Karadeniz, C. (2011). *Müze Eğitim Modülü*. Ankara: MDGF UNICEF.

Erim, G. (2005). Bursa Anadolu arabaları müzesinde bir araştırma: Müzede sanat eğitimi, *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2), s. 299-307.

Falk, J., & Dierking, L. (2000). *Learning from museums*. Walnut Creek: AltaMira.

Griffin, J. (2004). Research on students and museums: looking more closely at the students in school groups. *Science Education*, 88(Suppl. 1), s. 59-70.

Güleç, S. ve Alkış, S. (2003). Sosyal bilgiler öğretiminde müze gezilerinin iletişimsel boyutu. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), s. 63-78.

Güler, A. (2011). Planlı bir müze gezisinin ilköğretim öğrencilerinin tutumuna etkisi. *İlköğretim Online*, 10(1), s. 169-179.

- Hooper-Greenhill, E. (1991). *Museum and gallery education*. Leicester, UK: Leicester University.
- ICOM (2007). Museum definition. <http://icom.museum/the-vision/museum-definition/> adresinden 04/05/2018 tarihinde alınmıştır.
- Kandemir, Ö. ve Uçar, Ö. (2015). Değişen müze kavramı ve çağdaş müze mekânlarının oluşturulmasına yönelik tasarım girdileri. *Anadolu Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, 5(2), s. 17-46.
- Kaschak, J. C. (2014). Museum visits in social studies: The role of a methods course. *Social Studies Research and Practice*, 9(1), s. 107-118.
- Kısa, Y. ve Gazel, A. A. (2016). Social Studies Teacher and Student Evaluation of Teaching Museum of Use of Opinions (Museums Afyonkarahisar). *International Journal of Field Education*, 2(1), s. 51-83.
- Kocabıyık-Onat, O. (2016). Olgubilim ve gömülü kuram: Bazı özellikler açısından karşılaştırma. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), s. 55-66.
- Köse, E. (2013). Eğitim kurumlarında gerçekleştirilen ders dışı etkinliklerin sınıflandırılmasına yönelik bir öneri. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 2(2), s. 336-353.
- Kuruoğlu-Maccario, N. (2002). Müzelerin eğitim ortamı olarak kullanımı. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), s. 275-285.
- Marcus, A. S. (2008). Rethinking Museums' adult education for K-12 teachers. *Journal of Museum Education*, 33(1), s. 55-78.
- Memişoğlu, H. ve Kamçı, S. (2013). Museum of social studies in education student's attitudes and views. *International Journal on New Trends in Education and Their Implications*, 4(3), s. 121-138.
- Meydan, A. ve Akkuş, A. (2014). Sosyal bilgiler öğretiminde müze gezilerinin tarihi ve kültürel değerlerin kazandırılmasındaki önemi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 29, s. 402-422.
- Okvuran, A. (2012). Müzede dramanın bir öğretim yöntemi olarak Türkiye'de gelişimi. *Eğitim ve Bilim*, 37(166), s. 170-179.

- Oruç, S. ve Altın, B. N. (2008). Müze eğitimi ve yaratıcı drama. *Çukurova Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(35), s. 125-141.
- Patton, M. Q (2014), *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri*. (Mesut Bütün, Selçuk Beşir Demir, Çev.ed.). Ankara: Pegem Akademi.
- Rahmi Koç Müzesi (t.y.). Öğretmen ve öğrenci eğitim paketi. http://www.rmk-museum.org.tr/cengelhan/turkce/rmk_ilkogretim_Okullari_Egitim_Paketi.htm adresinden 12.01.2017 tarihinde alınmıştır.
- Seidel, S. (1997), The Museum as a Resource in History Teaching. *European Teachers Seminar Stockholm Sweden 9- 13 March*, Strasbourg: Council of Europe, s. 5–6.
- Selanik Ay, T. ve Kurtdele Fidan, N. (2014). Öğretmen adaylarının sosyal bilgiler dersinde müzelerden yararlanmaya ilişkin görüşleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(48), s. 69-89.
- Şahan, M. (2005). Müze ve eğitim. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(4), s. 487 – 501.
- Taş, A. M. (2012). Primary-grade teacher candidates' views on museum education. *US-China Education Review*, A(6), s. 606-612.
- Tezcan-Akmehmet, K. (2008). Müzelerin tarih öğretiminde nesne merkezli eğitim etkinlikleriyle kullanılması ve ilköğretim sosyal bilgiler öğretimi. *Milli Eğitim Dergisi*, 37(180), s. 50-67.
- Tezcan-Akmehmet, K. ve Ödekan, A. (2006). Müze eğitiminin tarihsel gelişimi. *İTÜ Dergisi/b Sosyal Bilimler*, 3 (1), s. 47-58.
- Tural, A. ve Kala, F. N. (2018). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının müze eğitimine yönelik özyeterlik inançları. *Sınırsız Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 3(1), s. 108 – 121.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Yılmaz, A. ve Egüz, Ş. (2015). Tarih ve sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tarih öğretiminde müzenin önemi hakkındaki tecrübe ve düşünceleri. *Electronic Turkish Studies*, 10(11), s. 1637-1649.

Yılmaz, K. ve Şeker, M. (2011). İlköğretim öğrencilerinin müze gezilerine ve müzelerin sosyal bilgiler öğretiminde kullanılmasına ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *İstanbul Aydın Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, 1(3), s. 21-39.

Web-1: <http://www.rmk-museum.or.tr>